

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA

NILSE WAHLA

přednesené dne 13. května 2015(1)

Spojené věci C-72/14 a C-197/14

X

[Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Gerechtshof te 's-Hertogenbosch (Nizozemsko)]

a

T. A. van Dijk

[Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Hoge Raad (Nizozemsko)]

„Sociální zabezpečení migrujících pracovníků – Rozhodné právo – Nařízení (EHS) č. 1408/71 – Články 6 a 7 – Lodníci na Rýnu – Osvědčení E 101 – Vzájemné uznávání – Článek 267 třetí pododstavec SFEU – Doktrína „acte clair“ “

1. Institut nařízení o předběžné otázce již existuje více než pět století, a přesto je s ním stále spojena řada nejasností. Jak dokládají projednávané věci, otázky týkající se uvedeného nařízení se nezřídka objevují jako vedlejší otázky související s určitou hmotněprávní otázkou unijního práva.

2. V obou spojených věcech, jejichž zodpovězení závisí na výkladu nařízení (EHS) č. 1408/71(2), byla položena v zásadě stejná hmotněprávní otázka: jsou „dohody o Rýnu“(3) použitelné v původním nařízení z důvodu unijního práva nebo nezávisle na něm? Uvedená otázka vyvstala poté, co nizozemské orgány odmítly uznat určitá osvědčení sociálního zabezpečení (osvědčení E 101), která byla údajně vydána lucemburskými orgány podle nařízení č. 1408/71. Předkládající soudy nejsou zcela zajedno v tom, zda byly nizozemské orgány oprávněny tak učinit.

3. Gerechtshof te 's-Hertogenbosch se rozhodl předložit Soudnímu dvoru v této souvislosti žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Hoge Raad se následně rozhodl učinit totéž. Hoge Raad se však pokusil zabít dvě mouchy jednou ranou a položil Soudnímu dvoru také otázku týkající se rozsahu svých povinností podle čl. 267 třetího pododstavce SFEU. Konkrétně se táže, zda mu odlišný názor soudu nižšího stupně v oblasti jeho příslušnosti brání rozhodnout, že odpověď na jím projednávanou otázku je natolik jasná, že zde není jakýkoli prostor pro důvodné pochybnosti. Soudní dvůr je tedy znovu vyzván, aby vyjasnil svou proslulou doktrínu *acte clair*.

4. Z hlediska hmotného práva nemám z níže uvedených důvodů za to, že by chybně vydaná rozhodnutí E 101 byla v případě upraveném dohodami o Rýně jakkoli závazná. Pokud jde o procesní otázky, mám za to, že rozdílná stanoviska soudu posledního stupně a soudu nižšího stupně ve stejném členském státu nevylučují použití doktríny *acte clair*.

I – Právní rámec

5. Článek 6 nařízení č. 1408/71 („Úmluvy o sociálním zabezpečení nahrazené tímto nařízením“) stanoví:

„S výhradou článků 7, 8 a čl. 46 odst. 4 nahrazuje toto nařízení v rámci osobní a veřejné působnosti ustanovení jakékoli úmluvy o sociálním zabezpečení zavazující buď

- a) výhradně dva nebo více členských států, nebo
- b) alespoň dva členské státy a jeden nebo více ostatních států, pokud se na urovnání příslušných případů nepodílí žádná instituce některého z ostatních států.“

6. Bez ohledu na ustanovení článku 6 nařízení č. 1408/71 však podle čl. 7 odst. 2 písm. a) uvedeného nařízení („Mezinárodní ustanovení, která nejsou dotčena tímto nařízením“) zůstávají použitelná ustanovení dohod ze dne 27. července 1950 a ze dne 30. listopadu 1979 o sociálním zabezpečení lodníků na Rýně.

II – Skutkový stav, původní řízení a předběžné otázky

7. Státní příslušníci a rezidenti Nizozemska, X a T. A. van Dijk, pracovali (X v roce 2006 a T. A. van Dijk po část roku 2007) na plavidlech komerčně provozovaných (mimo jiné) na řece Rýn.

8. Ve věci C-72/14 týkající se p. X bylo plavidlo registrováno v Nizozemsku jako plavidlo určené k plavbě na řece Rýn a jeho vlastníkem byla společnost se sídlem v Nizozemsku. V části „Provozovatel“ byla původně registrace nevyplněna. V roce 2006 vydaly lucemburské orgány provozní rozhodnutí lucemburské společnosti AAAA zaměřující se na X. V roce 2007 byla uvedená společnost zapsána v rámci nizozemské registrace jako provozovatel dotčeného plavidla(4).

9. T. A. van Dijk pracoval ode dne 1. ledna do dne 30. června 2007 pro zaslátelskou společnost se sídlem v Lucembursku.

10. V obou případech vydal příslušný lucemburský orgán rozhodnutí E 101, podle něhož se na X a T. A. van Dijk vztahují lucemburské právní předpisy o sociálním zabezpečení. Uvedená rozhodnutí však nizozemské orgány neuznaly, neboť měly za to, že X a T. A. van Dijk podléhají v oblasti sociálního zabezpečení nizozemským předpisům, a jsou tedy povinni platit příspěvky na sociální zabezpečení v Nizozemsku z důvodu, že se jedná podle všeho o lodníky na Rýně. Nizozemské orgány vydaly oběma dotčeným výměry, které oba tito účastníci napadli žalobou u soudu.

11. Ve věci C-72/14 podal X žalobu u Rechtbank Breda a následně se proti rozsudku tohoto soudu prvního stupně odvolal ke Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. Jelikož měl poslední jmenovaný soud pochybnosti o výkladu nařízení č. 1408/71, rozhodl se dne 7. února 2014 přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) V [rozsudku FTS, C-202/97, EU:C:2000:75] Soudní dvůr rozhodl, že rozhodnutí E 101 vydané příslušným orgánem členského státu zavazuje orgány sociálního zabezpečení jiných členských států, i kdyby toto rozhodnutí bylo obsahově nesprávné. Vztahuje se toto rozhodnutí i

na takové případy, jako je případ dotčený v projednávané věci, ve kterém se nepoužijí pravidla pro určení rozhodných právních předpisů uvedená v [nařízení č. 1408/71]?

2) Má pro zodpovězení této otázky význam, že příslušný orgán neměl v úmyslu vydat osvědčení E 101, avšak z administrativních důvodů v domněnku použil dokumenty, které se z hlediska formy a obsahu jeví jako osvědčení E 101, a daňový dlužník měl za to a i důvodně mohl mít za to, že takové osvědčení získal?

12. Ve věci C-197/14 podal T. A. van Dijk žalobu k Rechterbank te 's-Gravenhage a proti rozsudku tohoto soudu se následně odvolal ke Gerechtshof te 's-Gravenhage. Následně podal proti rozhodnutí posledně jmenovaného soudu kasační opravný prostředek k Hoge Raad, přičemž uvedené rozhodnutí bylo zároveň napadeno kasačním opravným prostředkem podaným Staatssecretaris van Financiën (ministerstvo financí). Na základě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané ve věci C-72/14 se rozhodl Hoge Raad dne 28. března 2014 přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je Hoge Raad jakožto nejvyšší vnitrostátní soud na základě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předložené Soudnímu dvoru k rozhodnutí vnitrostátním soudem nižšího stupně povinen předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, anebo musí vyřkat na odpověď na otázku položenou soudem nižšího stupně, přestože zastává názor, že správné použití unijního práva je s ohledem na otázku, kterou má rozhodnout, natolik zřejmé, že neexistují důvodné pochybnosti o tom, jakým způsobem má být tato otázka zodpovězena?

2. V případě kladné odpovědi na první otázku: je pro nizozemské orgány v oblasti sociálního zabezpečení závazné osvědčení E 101 vystavené orgánem jiného členského státu i v případě, že jde o lodníka na Rýnu, v důsledku čehož se podle čl. 7 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71, na které osvědčení odkazuje, nepoužijí pravidla pro určení rozhodných právních předpisů stanovená v tomto nařízení?“

13. Ve věci C-72/14 předložili písemná vyjádření X, nizozemská a česká vláda a Komise. Ve věci C-197/14 předložili písemná vyjádření T. A. van Dijk, nizozemská, německá a česká vláda a Komise.

14. Věci C-72/14 a C-197/14 byly dne 24. února 2014 spojeny pro účely společného řízení. Stejněho dne Soudní dvůr rozhodl podle čl. 76 odst. 2 jednacího řádu, že se nebude konat jednání.

III – Analýza

A – Úvodní poznámky

15. V projednávaných věcech vyvstaly dvě navzájem zcela odlišné otázky. Mé posouzení bude proto rozděleno do dvou částí. Nejprve se budu zabývat hmotněprávní otázkou vzájemného uznávání a závaznosti osvědčení E 101. Teprve poté přejdu k první otázce Hoge Raad týkající se dosahu doktríny *acte clair*.

16. Podotýkám, že Hoge Raad pokládá druhou otázku týkající se vzájemného uznávání osvědčení E 101 jen pro případ, že Soudní dvůr odpoví na jeho první otázku v tom smyslu, že Hoge Raad byl povinen předložit věc Soudnímu dvoru podle čl. 267 třetího pododstavce SFEU. Pokud by však Soudní dvůr odpověděl pouze na první otázku Hoge Raad, nijak by tím nepomohl Gerechtshof te 's-Hertogenbosch při řešení sporu projednávaného uvedeným soudem, který má možnost položit předběžnou otázku neohledně na judikaturu soudu vyššího stupně⁽⁵⁾. Mám tedy za to, že je v každém případě namístě odpověďt na hmotněprávní otázku týkající se sociálního

zabezpečení.

B – *K první otázce: vzájemné uznávání osvobodění E 101*

1. Předevšímné poznámky

17. Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu ve věci C-72/14 a druhou otázkou předkládajícího soudu ve věci C-197/14, kterými se budu zabývat společně, je to, zda za předpokladu, že orgány jednoho členského státu chybně vydaly pojišťné osoby osvobodění E 101, podle něhož se na tuto osobu vztahují v oblasti sociálního zabezpečení právní předpisy daného členského státu, jsou orgány jiného členského státu povinny takové osvobodění uznat i přesto, že jsou právní předpisy použitelné na danou pojišťnou osobu v oblasti sociálního zabezpečení koordinovány nástrojem mezinárodního práva uvedeným v článku 7 nařízení ?. 1408/71, v tomto případě dohodami o Rýnu. Druhá otázka ve věci C-72/14 naznačuje, že by odpověď mohla záviset na tom, zda bylo osvobodění E 101 vydáno chybně náhodou či úmyslně.

18. Pan X a T. A. van Dijk zastávají stejný jako česká vláda a Komise názor, že osvobodění E 101 vydané členským státem za takových okolností je pro jiný členský stát závazné. S tím nesouhlasí pouze nizozemská vláda (německá a řecká vláda se touto první otázkou nezabývají).

19. Jak jsem uvedl v úvodu, klíčovým aspektem této první hlavní otázky týkající se sociálního zabezpečení je, zda výjimka povolená podle článku 7 nařízení ?. 1408/71 „koordinuje“ i právní předpisy použitelné na pojišťné osoby v oblasti sociálního zabezpečení, pokud jde o určitá ustanovení mezinárodního práva. Tento názor zastává zejména Komise. Ta proto dochází k závěru, že se použije i zásada vzájemného uznávání, neboť dotčená záležitost podle ní spadá do oblasti působnosti uvedeného nařízení.

20. Já však tento názor nesdílím.

21. Odpověď na otázku, zda je nutné uznat osvobodění E 101, zjevně závisí na tom, zda bylo tato osvobodění vůbec možné legálně vydat, což dále závisí na otázce použitelnosti nařízení ?. 1408/71. Před započetím této analýzy je však důležité vyjasnit, o čem Soudní dvůr nemá rozhodnout.

22. Zprv Soudní dvůr nebyl požádán, aby rozhodl, které právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení jsou ve skutečnosti použitelné na X a T. A. van Dijk – tedy aby rozhodl, zda jsou na tyto osoby použitelné lucemburské nebo nizozemské předpisy. To je logické, neboť dohody o Rýnu (jsou-li použitelné), a zejména jejich čl. 11 odst. 2, nejsou akty unijních orgánů, o jejichž výkladu přísluší Soudnímu dvoru rozhodovat(6).

23. Z druhé, ze stejného důvodu a rovněž s ohledem na ustálenou judikaturu, podle níž přísluší vnitrostátním soudům, aby zjistily a vyhodnotily všechny relevantní skutečnosti a použily na ně právní předpisy, nemůže Soudní dvůr určit, zda jsou X a T. A. van Dijk skutečně lodníky na Rýnu. Jeho odpověď musí tedy jednoduše vycházet z předpokladu, že tomu tak je – což musí předkládající soudy ověřit(7).

24. S přihlédnutím k výše uvedenému mám za to, že odpověď na hmotněprávní otázku týkající se sociálního zabezpečení vyplývá ze správného výkladu článků 6 a 7 nařízení ?. 1408/71 ve spojení s judikaturou Soudního dvora.

2. Posouzení

a) K použitelnosti nařízení ?. 1408/71

25. Z ustálené judikatury vyplývá, že článok 6 nařízení ?. 1408/71 s určitými výhradami nahrazuje v rámci osobní i veřejné působnosti ustanovení jakékoli úmluvy o sociálním zabezpečení zavazující dva nebo více členských států (nebo mezi dvěma či více členskými státy a jednou či více třetími zeměmi, pokud jde o vnitřní situaci mezi členskými státy). Toto nahrazení je kogentní a neumožňuje žádnou výjimku kromě případů uvedených v nařízení(8).

26. V tomto případě článek 7 nařízení ?. 1408/71 dále rozvádí některé z výše uvedených výjimek. Konkrétně čl. 7 odst. 2 stanoví, že bez ohledu na ustanovení článku 6 „zůstávají použitelné“ některé úmluvy (mimo jiné dohody o Rýnu). Je namístě uvést, že podle judikatury Soudního dvora ustanovení mezinárodní smlouvy, které splňuje požadavky článku 7, „zůstává v plném rozsahu použitelné neohledně na přijetí nařízení ?. 1408/71 a [...] zůstává účinné pro všechny situace, na něž se vztahuje“(9).

27. Soudní dvůr dosud neposkytl výklad čl. 7 odst. 2 písm. a) nařízení ?. 1408/71. Judikatura týkající se čl. 7 odst. 2 nařízení a konkrétně společného úinku článku 6 a čl. 7 odst. 2 písm. c)(10) na dvoustranné úmluvy uzavřené mezi členskými státy(11) patrně nepřikládá žádný význam skutečnosti, že samotné nařízení ?. 1408/71 obsahuje „kolizní normy“ – tato otázka jednoduše podle všeho nikdy nebyla předmětem sporu. Zajímavé nicméně mohou v tomto ohledu být dva rozsudky.

28. V rozsudku Grana-Novoa(12) Soudní dvůr rozhodl, že úmluvy o sociálním zabezpečení uzavřené mezi jedním členským státem a jednou nebo více třetími zeměmi nespadají do oblasti působnosti nařízení ?. 1408/71. Bylo by však chybou vykládat uvedený rozsudek v tom smyslu, že – *a contrario* – úmluvy uzavřené mezi alespoň dvěma členskými státy (a případně jednou nebo více třetími zeměmi, pokud jde o vztahy mezi členskými státy) vždy spadají do oblasti působnosti uvedeného nařízení. Soudní dvůr totiž v uvedeném rozsudku doplnil, že nařízení „výslovně obsahuje *určité výhrady, pokud jde o jeho použití* na úmluvy uzavřené mezi dvěma či více členskými státy“(13). V případech, kdy se taková výhrada uplatní, nespátují mezi výše uvedenými druhy úmluv žádný rozdíl.

29. Rozsudek Callemeyn(14) se navíc týkal zvláštní situace související mimo jiné s čl. 7 odst. 1 písm. b) nařízení ?. 1408/71. Ve zmíněném ustanovení se uvádí, že nařízením nejsou dotčeny závazky vyplývající z evropských prozatímních dohod o sociálním zabezpečení ze dne 11. prosince 1953 uzavřených mezi členskými státy Rady Evropy. Vzhledem k tomu, že zmíněná vícestranná dohoda sama upravovala možné odchylky pro případ, že je to výhodnější pro oprávněné osoby, Soudní dvůr rozhodl, že v takovém případě a v daném rozsahu není použití nařízení ?. 1408/71 v rozporu s čl. 7 odst. 1 písm. b) nařízením(15). Evropské prozatímní dohody o sociálním zabezpečení tedy mohly vést přinejlepším k použití dotčeného nařízení, ale nikoli naopak.

30. Komise se však na podporu svého stanoviska dovolává rozsudku Torrekens(16). V uvedeném rozsudku Soudní dvůr uvedl, že nařízení předcházející nařízení ?. 1408/71, tedy nařízení ?. 3(17), „zůstává použitelné, pokud dané úmluvy nebrání jeho použití“. Komise z toho vyvozuje, že Soudní dvůr údajně potvrdil zásadu společné aplikace pravidel nařízení ?. 1408/71 a pravidel stanovených použitelnými mezinárodními smlouvami.

31. Avšak i za předpokladu, že se odvodní rozsudku Torrekens – který se týkal obdobného ustanovení nařízení ?. 3 – vztahuje i na články 6 a 7 nařízení ?. 1408/71, pochybuji o tom, že by tato skutečnost měla důsledky navrhované Komisí. Pokud osvědčení E 101 vydané podle nařízení ?. 1408/71 odkazuje na jiné právní předpisy, než které jsou použitelné podle dohod o Rýnu, budou tyto dohody dozajista bránit použití nařízení ?. 1408/71. Není mi naopak jasné, jak by mohl být dotčen užitečný úinek nařízení ?. 1408/71, kdyby členské státy byly oprávněny

neuznat osv?d?ení E 101 vydaná za okolností, na n?ž se vztahuje ur?itá úmluva o sociálním zabezpe?ení, která není uvedeným na?ízením dot?ena.

32. Nejsem p?esv?d?en ani argumentem Komise, že dohody o Rýn? z?stávají použitelné jen z d?vodu existence ?l. 7 odst. 2 písm. a) na?ízení ?. 1408/71. A?koli je toto tvrzení nepochybn? formáln? správné, p?edstavuje metaforicky návrat oknem po vyhození dve?mi. Mám za to, že spíše než o cokoli jiného se zde jedná o použití legislativní techniky, a této skute?nosti tedy nelze p?íkládat rozhodující váhu.

33. K doložení posledn? jmenovaného záv?ru je namíst? uvést p?íklad. P?edstavíme-li si, že v nadnárodním obchodním ?ízení je rozhodné právo ur?eno na základ? kolizní úmluvy, jako je ?ímská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy(18), neznamená to, že se po ur?ení relevantních vnitrostátních p?edpis? i nadále použijí na ?ešení sporu obecné zásady mezinárodního práva. Na základ? uvedeného p?íkladu – tentokrát však s pomocí na?ízení ?. 593/2008(19) – ze stejné logické úvahy vyplývá, že po ur?ení vnitrostátního práva na základ? uvedeného na?ízení nejsou v p?vodním sporu následn? bez dalšího použitelné obecné zásady unijního práva. Skute?nost, že se volba rozhodného práva ?ídí na?ízením, je tedy nepodstatná.

34. Výklad, který zde navrhuji, je kone?n? podle všeho podložen i srovnáním s režimem zavedeným na?ízením ?. 883/2004(20) (a?koli uvedené na?ízení není použitelné *ratione temporis*). ?lánek 8 uvedeného na?ízení („Vztahy mezi tímto na?ízením a jinými nástroji koordinace“) p?ebírá ?lánky 6 a 7 na?ízení ?. 1408/71 s jedním podstatným rozdílem: neobjevují se zde již vícestranné úmluvy, které byly vymezeny v ?l. 7 odst. 1 a ?l. 7 odst. 2 písm. a) a b) na?ízení ?. 1408/71. Namísto toho ?l. 16 odst. 1 na?ízení ?. 883/2004 („Výjimky z ?lánek? 11 až 15“) stanoví, že dva nebo více ?lenských stát?, p?íslušné orgány t?chto ?lenských stát? nebo subjekty ur?ené t?mito orgány mohou v zájmu ur?itých osob nebo skupin osob vzájemnou dohodou stanovit výjimky z ?lánek? 11 až 15. Jak ve svém vyjád?ení konstatuje Komise, ?lenské státy, které jsou rovn?ž smluvními stranami dohod o Rýn?, takovou dohodu skute?n? uzav?ely(21). Z tohoto legislativního vývoje vyplývá, že *od tohoto okamžiku* m?že koordinace upravená dohodami o Rýn? spadat do oblasti p?sobnosti hlavy II na?ízení ?. 883/2004 („Ur?ení použitelných právních p?edpis?“).

35. Komise však argumentuje, že stejného výsledku jako podle na?ízení ?. 883/2004 by bylo dosaženo i d?íve podle na?ízení ?. 1408/71. Je sice legitimní pochybovat o tom, zda na?ízení ?. 883/2004 skute?n? zachovává *status quo* nebo zda v tomto ohledu m?ní p?edchozí režim, považují nicmén? za p?ízna?né, že výše uvedené ?lenské státy d?íve neopíraly o ustanovení ?látku 17 na?ízení ?. 1408/71, který je formulován obdobn? jako ?lánek 16 na?ízení ?. 883/2004. Pokud by však Soudní dv?r došel k záv?ru, že režim zavedený na?ízením ?. 883/2004 pouze stvrzuje *status quo*, bylo by dle níže uvedené argumentace nutné postupovat v projednávaných v?cech stejným zp?sobem jako ve v?cech spadajících do oblasti p?sobnosti hlavy II na?ízení ?. 1408/71(22). V takovém p?ípad? by byly použitelné zásady vyplývající z rozsudku FTS(23) a položené otázky (tak jak byly p?eformulovány) by za takových okolností bylo nutné zodpov?d?t kladn?.

36. Zastávám však i nadále hlavn? ten názor, že za p?edpokladu, že X a T. A. van Dijk skute?n? jsou lodníky na Rýn?, nespádají do oblasti p?sobnosti na?ízení ?. 1408/71.

b) D?sledky, pokud jde o osv?d?ení E 101

37. S ohledem na stanovisko, které jsem zaujal k oblasti působnosti nařízení ?. 1408/71, mám za to, že by odpověď předkládajícím soudem měla znít v tom smyslu, že rozhodnutí E 101 vydaná lucemburskými orgány, jež stanoví, že na X a T. A. van Dijka jsou použitelné lucemburské právní předpisy o sociálním zabezpečení, nemají právní účinky.

38. Evropská unie je totiž založena na zásadách právního státu. Nejdůležitější je přitom zásada svření pravomocí, která tvoří součást ústavního systému Evropské unie. Postrádá-li orgán nebo instituce Unie pravomoc, nejsou žádné „akty“, které v dané oblasti přijme, závazné. Totéž platí i v případě, že odpovědnost za zajištění praktické správy unijní politiky nesou orgány členských států a tyto orgány činí opatření podle unijních předpisů. Tak je tomu v projednávaných věcech, neboť rozhodnutí dotčená v projednávaných věcech byla vydána příslušnými lucemburskými orgány podle nařízení ?. 1408/71 a nařízení ?. 574/72(24) za účelem určení rozhodných právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení.

39. Ze stejného důvodu a v odpověď na druhou otázku ve věci C-72/14 je otázka, zda dotčený orgán, který rozhodnutí E 101 vydal, tak učinil z praktických nebo jiných důvodů, podle mého názoru bez významu.

40. Souhlasím proto s nizozemskou vládou, že rozhodnutí E 101 vydaná za skutkových okolností projednávaných věcí nejsou závazná. Nic na tom nemění ani rozsudek FTS(25), který se také týkal odmítnutí příslušného orgánu jednoho členského státu uznat rozhodnutí E 101 vydané orgány jiného členského státu. V uvedené věci byl spor omezen na otázku, které ustanovení hlavy II nařízení ?. 1408/71 správně stanoví rozhodné právní předpisy použitelné v oblasti sociálního zabezpečení na dotčené pracovníky – tedy v rámci koordinace upravené daným nařízením.

41. Z tohoto důvodu navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na první a druhou otázku ve věci C-72/14 a na druhou otázku ve věci C-197/14 v tom smyslu, že v případě, kdy orgány jednoho členského státu vydaly pojištěné osobě rozhodnutí E 101, podle něhož jsou na tuto osobu v oblasti sociálního zabezpečení použitelné právní předpisy daného členského státu, avšak rozhodné právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení spadají do oblasti koordinace zavedené dohodami o Rýnu – přičemž tuto skutečnost musí ověřit předkládající soudy – je třeba čl. 7 odst. 2 písm. a) nařízení ?. 1408/71 vykládat tak, že nevyžaduje, aby takové rozhodnutí bylo uznáno orgány jiného členského státu.

c) Podpůrné úvahy

42. Pokud by Soudní dvůr nesouhlasil s mými závěry, pokud jde o oblasti působnosti nařízení ?. 1408/71, je třeba patrně uvést několik dalších poznámek.

43. I pokud by články 6 a 7 nařízení ?. 1408/71 byly vykládány v tom smyslu, že přednost (nebo použitelnost) dohod o Rýnu vychází ze samotného nařízení, a že je tedy použitelné i uvedené nařízení, je otázkou, zda se tím něco na věci mění. Článek 7 totiž stanoví, že dohody o Rýnu zůstávají použitelné. V tomto ohledu lze pochybovat, zda je tato skutečnost nějak dotčena zásadou vzájemného uznávání rozhodnutí E 101 vyplývající z rozsudku FTS(26).

44. Aby bylo jasno, nelze mít za to, že by rozhodnutí nesprávně vydané podle hlavy II nařízení ?. 1408/71 mělo být bez dalšího uznáno, řídí-li se daná záležitost správně hlavou I uvedeného nařízení („Obecná ustanovení“). Judikatura přijatá po vydání rozsudku FTS tuto otázku neřeší(27). Soudní dvůr však vyjasnil, že ustanovení hlavy II nařízení ?. 1408/71 mají povahu *obecných ustanovení*(28). Platí-li totiž domněnka o správnosti obsahu rozhodnutí E 101, zavazuje toto rozhodnutí příslušný orgán hostitelského členského státu(29). Soudní dvůr však také uvedl, že se domněnka o správnosti obsahu ověřeného potvrzením vydaného příslušným orgánem

lenského státu nemusí nutně vztahovat i na záležitosti nespádající do oblasti působnosti hlavy II nařízení (i když osvědčení E 101 není podle všeho pro tyto účely zpravidla používáno)(30).

45. V projednávaných věcech byla osvědčení E 101 vydána příslušnými lucemburskými orgány a stanoví, že se na X a T. A. van Dijk vztahují v oblasti sociálního zabezpečení lucemburské předpisy. S tím nizozemské orgány nesouhlasí. Komise uvádí, že podle informací, které má k dispozici, vydávají smluvní strany dohod o Rýnu z praktických důvodů osvědčení E 101 určující právní předpisy rozhodné v oblasti sociálního zabezpečení, neboť k tomuto účelu nemohou využít žádný zvláštní formulář(31). Jelikož však musí Soudní dvůr ve své odpovědi vycházet z předpokladu, že oba dotčení muži jsou lodníky na Rýnu – což Komise nespochybňuje – a že nemá pravomoc rozhodovat ve sporech mezi smluvními stranami, pokud jde o správný výklad dohod o Rýnu (viz body 22 a 23 tohoto stanoviska), lze pro účely tohoto řízení konstatovat, že se hlava II nařízení č. 1408/71 nepoužije. Lucemburská osvědčení tedy nemohou mít větší váhu než jakékoli jiné ověřené potvrzení vydané příslušným orgánem lenského státu, pokud jde o otázku nespádající do oblasti působnosti hlavy II nařízení. Možnost, že by takové potvrzení mohlo být z praktických důvodů na formulář osvědčení E 101, nemůže tuto skutečnost zastínit.

46. Pokud Soudní dvůr rozhodne, že dotčená záležitost spadá do oblasti působnosti nařízení č. 1408/71, trvám proto i nadále na své odpovědi uvedené v bodě 41 tohoto stanoviska.

C – Ke druhé otázce: omezení doktríny „*acte clair*“

1. Především poznámky

47. První otázka ve věci C-197/14 se týká důležitého aspektu doktríny *acte clair*. Vzhledem k obsáhlé literatuře k této problematice není třeba tuto doktrínu dále popisovat. V projednávané věci byl Soudní dvůr konkrétně požádán o výklad požadavku, podle něhož „musí být vnitrostátní soud přesvědčen, že daná otázka bude stejná zejména i pro soudy jiných členských států a pro Soudní dvůr“(32). Základní otázka vznesená Hoge Raad zní takto: brání soudu posledního stupně v uplatnění doktríny *acte clair* skutečnost, že soud nižšího stupně ze stejného členského státu položil stejnou nebo podobnou otázku unijního práva Soudnímu dvoru?

48. Hoge Raad má obavy, že v případě kladné odpovědi na první otázku ve věci C-197/14 by si nejvyšší soud členského státu, který má v úmyslu zrušit rozsudek soudu nižšího stupně z důvodu, že vykládá unijní právo odlišně než takový soud nižšího stupně, musel vždy nejprve vyžádat stanovisko Soudního dvora v dané věci.

49. T. A. van Dijk tvrdí, že v povodním řízení nejsou splněny požadavky doktríny *acte clair*. Má však za to, že postačí, pokud soud posledního stupně vyžádá na odpověď Soudního dvora na především otázku položenou soudem nižšího stupně. Toto stanovisko v zásadě sdílí německá vláda a Komise.

50. Nizozemská vláda tvrdí, že z pouhé skutečnosti, že si soud členského státu vyžádal stanovisko Soudního dvora, automaticky nevyplývá, že v tomto ohledu existují „důvodné pochybnosti“ ve smyslu relevantní judikatury. Německá vláda v zásadě souhlasí a argumentuje navíc, že je třeba vzít v úvahu kvalitu výkladu provedeného soudem nižšího stupně a že by bylo nepřijatelné, pokud by mohlo zjevně nesprávné stanovisko soudu nižšího stupně bránit využití procesních výhod vyplývajících z doktríny *acte clair*.

51. Nejprve bych chtěl připomenout, že cílem čl. 267 této pododstavce SFEU je předejít tomu, aby byly v kterémkoli členském státu přijaty vnitrostátní právní předpisy neslučitelné s unijním právem(33). To se odráží ve znění čl. 267 této pododstavce SFEU, který z hlediska svého znění ponechává velmi malý prostor pro uvážení vnitrostátních soudů posledního stupně.
52. Rozsudek Cilfit a další(34) však vnitrostátním soudům posledního stupně – jakožto vrcholným soudním orgánům odpovídajícím za decentralizované použití unijního práva(35)– umožnil za určitých okolností vyřešit otázku unijního práva na vlastní zodpovědnost.
53. Podmínky spojené s uplatňováním doktríny *acte clair* vyžadují na první pohled odvahu. Hlavní požadavek, tedy aby „správné použití unijního práva [bylo] natolik zřejmé, že je mimo jakoukoli důvodnou pochybnost, jak bude položená otázka rozhodnuta“, totiž není formulován nijak volně. Tento požadavek obsahuje hned dvě podmínky. Zprvu vnitrostátní soud posledního stupně „musí být přesvědčen, že je daná otázka stejná zřejmá i pro soudy jiných členských států a pro Soudní dvůr“. Zadruhé je třeba brát v potaz charakteristické znaky unijního práva(36). Z tohoto důvodu jeden komentátor krátce po formulování zásady *acte clair* prohlásil, že jde o „jedinečným způsobem restriktivní“ zásadu, „taktický tah“ a nástroj „k rozšíření a posílení kontroly [ze strany Soudního dvora]“(37).
54. Dokonce i ze strany Soudního dvora zaznělo, že formulace rozsudku Cilfit a další(38) je „mlhavá“(39). Ještě silnější kritika však byla adresována samotné povinnosti předložit v Soudnímu dvoru, která rámuje doktrínu *acte clair* a v jejímž světle je třeba tuto doktrínu vykládat. Například ve známé věci, v jejímž rámci byla položena otázka, zda určité části ženského oděvu mají být pro celní účely kvalifikovány jako pyžamo, navrhl generální advokát Jacobs uvedenou povinnost radikálně změnit v tom smyslu, že Soudní dvůr bude uplatňovat větší zdrženlivost(40). Generální advokát Ruiz-Jarabo Colomer dokonce srovnal uvedenou povinnost se sisyfovskou legendou(41). Naproti tomu generální advokát Tizzano doporučil ponechat doktrínu beze změny, i když uznal, že kritéria *acte clair* nejsou neomylná(42).
55. Z širšího hlediska je pozitivní, že celá otázka pochybností o této právem uznané povinnosti byla postupem času odstraněna. Budeme-li postupovat chronologicky, Soudní dvůr již dávno před rozsudkem Cilfit a další(43) neváhal vyjasnit, že čl. 267 této pododstavce SFEU má své meze. V rozsudku Da Costa a další Soudní dvůr, odkazuje konkrétně na situace, které jsou „v podstatných rysech totožné s otázkou, která již byla předmětem rozhodnutí o předběžné otázce v obdobné věci“, a rozhodl, že na základě jeho judikatury „může být povinnost [předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce] zbavena svého účelu a podstaty“(44), a uznal tak právní hodnotu precedentu. Nejde však o jediný rozsudek vydaný před rozsudkem Cilfit a další, který uvedenou povinnost vykládá smysluplným způsobem(45).
56. Navíc, jak je nám všem známo, když generální advokát Capotorti o několik let později varoval Soudní dvůr před rozmělněním uvedené povinnosti tím, že bude doktrína *acte clair* uznána v rámci unijního práva(46), Soudní dvůr s jeho závěry nesouhlasil.
57. O tom, že povinnost předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla časem pomalu, ale jistě zmírňována – podle některých dokonce podrývána – svědčí ještě jeden rozsudek(47). V rozsudku Intermodal Transports Soudní dvůr potvrdil, že případný odlišný názor správních orgánů na správný postup ve věci projednávané před soudem posledního stupně, nebrání uplatnění doktríny *acte clair*(48).
58. Soudní dvůr však patrně není natolik flexibilní, pokud jde o přezkum *platnosti* aktů přijatých unijními orgány. Nehledě na rozhodné stanovisko generálního advokáta Soudní dvůr ve věci Gaston Schul rozhodl, že důvody, na jejichž základě může být vnitrostátní soud posledního stupně

zproštn povinnosti podle čl. 267 třetího pododstavce SFEU, nelze rozšířit na otázky platnosti aktů Společenství(49). Bylo tomu tak i přesto, že v dřívější věci Soudní dvůr určil, že obdobná ustanovení srovnatelného unijního předpisu jsou neplatná.

59. Po tomto úvodu nyní přistoupím k rozboru otázky, kterou Soudnímu dvoru položil Hoge Raad.

2. Posouzení

a) Je uplatnění doktríny *acte clair* vyloučeno v případech, kdy soud nižšího stupně ve stejném členském státě položil obdobnou otázku Soudnímu dvoru?

60. Vzhledem k výše popsanému posunu ve výkladu povinnosti předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 267 třetího pododstavce SFEU uvažuji, zda by nebylo namístě, aby Soudní dvůr vyjasnil svou doktrínu *acte clair*.

61. Osobně jsem pevně přesvědčen o tom, že vnitrostátní soud posledního stupně může uplatnit doktrínu *acte clair* i v případě, kdy soud nižšího stupně ve stejném členském státě položil Soudnímu dvoru totožnou nebo podobnou otázku. Vycházím přitom ze těchto důvodů.

62. Zaprvé ze *strukturálního* hlediska došlo od vydání rozsudku Cilfit a další k podstatné změně okolností. V roce 1982 sestávalo Evropské hospodářské společenství z 10 členských států se 7 úředními pracovními jazyky. V roce 2015 však Evropská unie představuje složitější systém, jehož součástí je více než 28 právních systémů a 24 úředních pracovních jazyků, má podstatně širší pravomoci a na základě Lisabonské smlouvy je rovněž kladen větší důraz na úlohu vnitrostátních (nejvyšších) soudů podle čl. 19 odst. 2 SEU. Pokud bychom vycházeli z rigidního výkladu judikatury, pak by pravděpodobnost, že nastane „pravá“ situace *acte clair*, byla asi taková jako setkání s jednorožcem.

63. Zadruhé se rovněž vyvinul systém *brzd a protivah* souvisejících s čl. 267 třetím pododstavcem SFEU. Komise uznává, že je nutné dohlížet na způsob, jakým vnitrostátní soudy posledního stupně uplatňují doktrínu *acte clair*(50). Rozsudek Cilfit a další byl navíc vydán téměř o dekádu dříve než rozsudek Francovich a další(51). Rozsudek Köbler(52) následoval až po dvaceti letech. Soudní dvůr(53) – a Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“)(54) – se nyní pravidelně zabývají otázkami možného porušení povinnosti předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 267 třetího pododstavce SFEU.

64. Zatím je jednoduše pravda, že vnitrostátní soudy posledního stupně v praxi nevyloží možnost uplatnění doktríny *acte clair* (výslovně či konkludentně), a to i v případech, kdy z napadených rozhodnutí vyplývají rozdílné názory nebo kdy odlišný názor zastává menšina senátu(55). Ve světle výše uvedeného by bylo myslím nemoudré, aby Soudní dvůr vyžadoval ten nejužší výklad rozsahu podmínek souvisejících s uvedenou doktrínou. To by bylo patrně v rozporu s realitou i s duchem spolupráce, kterou se vztah mezi Soudním dvorem a vnitrostátními (nejvyššími) soudy vyznačuje.

65. Vrátime-li se k řešené problematice, Soudní dvůr nebyl požádán, aby vyjasnil pojmy „pochybnost“ (natož pak „důvodná pochybnost“) nebo „zjevnost“. Z obsahu předkládacího rozhodnutí ve věci C-197/14 vyplývá, že Hoge Raad nemá žádnou pochybnost o postupu, který by měl být uplatněn v řízení vedeném před uvedeným soudem(56). Soudní dvůr je jednoduše žádán, aby vyjasnil, zda ze skutečnosti, že soud nižšího stupně vyjadřuje pochybnosti, vyplývá, že takové pochybnosti musí mít i soud posledního stupně. V důsledku váhání soudu nižšího stupně by proto již nemohl soud posledního stupně přinejmenším nést odpovědnost za řešení otázky unijního práva.

66. Jak však uvedla generální advokátka Stix-Hackl, se zjevností správného výkladu není obecně v rozporu možnost dvojího výkladu určitého ustanovení(57).

67. Na spojení „vnitrostátní soud musí být přesvědčen, že je daná otázka stejná zjevná i pro soudy jiných členských států a pro Soudní dvůr“ je podle mého názoru nutno nahlížet ve stejném světle jako na ostatní podmínky vymezené Soudním dvorem v rozsudku Cilfit a další (viz bod 53 tohoto stanoviska). Uvedený požadavek tedy nelze chápat absolutně. Je třeba jej vykládat v tom smyslu, že soudci, kteří ve věci rozhodují v poslední instanci, musí být *sami* přesvědčeni, že by se s jejich názorem ztotožnili i ostatní soudci. Mám za to, že okolnosti uvedené v bodech 16 až 20 rozsudku Cilfit a další představují „nástroje“, s jejichž pomocí lze určit, zda mohou existovat jakékoli důvodné pochybnosti či nikoli. Je třeba je považovat za určité varovné signály, a nikoli za striktní kritéria, a je zde tedy namístě řídit se zdravým rozumem(58). Na rozdíl od některých komentátorů(59) tedy nechápu rozsudek Cilfit a další v tom smyslu, že by snad bylo možné objektivně měřit důvodné pochybnosti poukazem na rozdílné názory na výklad relevantního ustanovení mezi členy daného soudního orgánu. Ve věci Cilfit a další se totiž vnitrostátní soud posledního stupně tázal Soudního dvora, zda je vůbec představitelné, aby neexistovala povinnost předložit Soudnímu dvoru nevyřešenou otázku unijního práva. Poté, co Soudní dvůr uvedenou otázku zodpověděl z principiálního hlediska kladně, pokusil se vymezit podmínky vzniku takové situace tak, aby předešel možnému sporu mezi soudci či soudními orgány. Na druhé straně rozsudek Cilfit a další mluví o důsledcích, které je třeba vyvodit v případě, že k takové neshodě skutečně dojde, jak je tomu v projednávaných věcech.

68. V tomto smyslu mám za to, že je méně důležité, zda případný nesouhlas vyjádří soudce z jiného členského státu nebo soudce ze stejného členského státu. Soudní dvůr ostatně zdůraznil „nebezpečí rozporů v soudních rozhodnutích v rámci Společenství“(60), což – s ohledem na konkrétní cíl čl. 267 třetího pododstavce SFEU, kterým je předejít přijetí vnitrostátních právních předpisů, které nejsou v souladu s pravidly unijního práva, v *jakémkoli* členském státě – *a priori* zahrnuje i možnost takových rozporů v rámci členského státu. Opačné stanovisko by totiž postrádalo smysl u členských států, které na svém území uplatňují několik různých právních systémů, jak je tomu například ve Spojeném království. Aťkoli pro vnitrostátní soudy nižšího stupně a soudy posledního stupně platí v rámci článku 267 SFEU odlišný režim, je podle všeho žádoucí zaujmout ve vztahu k oběma skupinám soudů jednotný přístup: není-li soud nižšího stupně vázán rozhodnutím vnitrostátního soudu vyššího stupně, které první jmenovaný soud považuje za neslučitelné s unijním právem(61), proč by měl být poslední jmenovaný soud vázán odlišným názorem soudu nižšího stupně?

69. Můj názor lze tedy v podstatě shrnout takto: je-li si vnitrostátní soud posledního stupně natolik jist svým výkladem, aby převezl odpovědnost (a případně vinu) za vyřešení otázky unijního práva bez pomoci Soudního dvora, měl by být oprávněn tak učinit. Tato situace však s sebou nese komplikace: rozhodne-li se soud posledního stupně takto postupovat, může dotýkný se členský stát elit žalob? z důvodu nepodání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce? i nesprávného použití unijního práva. Jde o riziko, které musí takový soud přijmout(62).

b) Existuje povinnost vykat na výsledek řízení o předběžné otázce položené soudem nižšího stupně?

70. Ažkoli nemám za to, že by pochybnost vyjádřená soudem nižšího stupně ve stejném členském státě vyloučovala možnost uplatnění doktríny *acte clair*, první otázka Hoge Raad, tak jak je formulována, zmiňuje také možnost, že by uvedený soud mohl být nucen položit vlastní předběžnou otázku Soudnímu dvoru nebo vykat na výsledek samostatného řízení o předběžné otázce, které již bylo zahájeno na základě žádosti soudu nižšího stupně, jež se týká – přepokládám – v podstatě stejné otázky unijního práva.

71. Taková situace má určité zvláštnosti. Soud posledního stupně by stále samozřejmě mohl mít za to, že bez ohledu na žádost o rozhodnutí o předběžné otázce položenou soudem nižšího stupně nejsou dány důvodné pochybnosti o správném postupu, a že tedy není nutné trpělivě vykat na rozhodnutí Soudního dvora v dané věci, což by mohlo zabrat značnou dobu. Takovému názoru rozumím.

72. Je však stále nejisté, zda by i za takových okolností mohl být soud přesto povinen vykat rozhodnutí Soudního dvora s ohledem na povinnost vnitrostátních soudů posledního stupně loajálně spolupracovat se Soudním dvorem podle čl. 4 odst. 3 SEU. I když není pravděpodobné, že by Soudní dvůr mohl mít jiný názor na případ, kdy byla doktrína *acte clair* uplatněna rozumným způsobem, toto nebezpečí nelze zcela vyloučit.

73. Povinnost loajální spolupráce však neposkytuje jasný právní základ, z něhož by bylo možno vyvozovat takovou povinnost vykat na výsledek řízení před Soudním dvorem. Otázka položená soudem nižšího stupně by ostatně mohla např. zjevně spadat mimo pravomoc Soudního dvora nebo by mohla být prohlášena za zjevně nepřipustnou, např. pro nesplnění minimálních požadavků stanovených v jednacím řádu. Předmětný spor by rovněž mohl být vyřešen v předběžném řízení před Soudním dvorem smírně. Povinnost soudu posledního stupně přerušit řízení by zjevně mohla ohrozit procesní efektivitu a rychlý výkon spravedlnosti. S ohledem na rozsudek Köbler však nevylučuji, že by v některých případech mohlo být vhodnější vykat na rozsudek Soudního dvora.

IV – Závěry

74. Na základě výše uvedeného navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na otázky položené *Gerechtshof te 's-Hertogenbosch and Hoge Raad* (Nizozemsko) následovně:

– V případě, kdy orgány členského státu vydaly pojištěné osobě osvobodění E 101, podle něhož jsou na tuto osobu v oblasti sociálního zabezpečení použitelné právní předpisy daného členského státu, avšak rozhodné právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení spadají do oblasti koordinace upravené dohodou o sociálním zabezpečení lodníků na Rýně ze dne 27. července 1950, ve znění revidovaném dne 13. února 1961, a následně znovu revidovaném dne 30. listopadu 1979 (což je skutečnost, kterou musí ověřit předkládající soudy), je třeba čl. 7 odst. 2 písm. a) nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. července 1971 o uplatnění systému sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich

rodinné p?íslušníky pohybující se v rámci Spole?enství vykládat v tom smyslu, že nevyžaduje, aby bylo uvedené osv?d?ení uznáno orgány jiného ?lenského státu.

– Vnitrostátní soud posledního stupn?, který má za to, že správné použití unijního práva na otázku, o níž má rozhodnout, je natolik z?ejmé, že zde není prostor pro jakékoli d?vodné pochybnosti, není podle ?l. 267 t?etího pododstavce SFEU povinen p?edložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o p?edb?žné otázce pouze z toho d?vodu, že žádost týkající se stejné otázky unijního práva již Soudnímu dvoru položil soud nižšího stupn? ze stejného ?lenského státu.

1 – P?vodní jazyk: angli?tina.

2 – Na?ízení Rady ze dne 14. ?ervna 1971 o uplat?ování systém? sociálního zabezpe?ení na zam?stnané osoby, osoby samostatn? výd?le?n? ?inné a jejich rodinné p?íslušníky pohybující se v rámci Spole?enství (Ú?. v?st. L 149, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 35), v platném zn?ní.

3 – Dohoda o sociálním zabezpe?ení lodník? na Rýn? ze dne 27. ?ervence 1950, ve zn?ní revidovaném dne 13. února 1961, a následn? znovu revidovaném dne 30. listopadu 1979.

4 – Ve v?ci C-72/14 je zmín?n subjekt „AAA“ a zároveň subjekt „AAAA“; jde patr? o pouhý p?eklep.

5 – V tomto smyslu viz rozsudek Elchinov, C?173/09, EU:C:2010:581, bod 27 a citovaná judikatura.

6 – Mimo jiné viz rozsudek Torrekens, 28/68, EU:C:1969:17, bod 6; srov. rozsudek Brusse, 101/83, EU:C:1984:187, bod 11. Komise však argumentuje, že se na X a T. A. van Dijka vztahují lucemburské právní p?edpisy bez ohledu na to, zda se posouzení provádí podle dohod o Rýn? nebo na?ízení ?. 1408/71.

7 – Gerechtshof te 's-Hertogenbosch má za to, že X je lodníkem na Rýn?. Hoge Raad neuvádí, zda totéž platí pro T. A. van Dijka.

8 – Viz rozsudek Balazs a Casa Jude?ean? de Pensii Cluj, spojené v?ci C?401/13 a C?432/13, EU:C:2015:26, bod 34 a citovaná judikatura.

9 – Viz rozsudek Hoorn, C?305/92, EU:C:1994:175, bod 10.

10 – ?lánek 7 odst. 2 písm. c) na?ízení ?. 1408/71 stanoví, že bez ohledu na ustanovení ?lánku 6 z?stávají použitelná „ur?itá ustanovení úmluv o sociálním zabezpe?ení uzav?ených ?lenskými státy p?ed dnem použitelnosti tohoto na?ízení, pokud jsou pro p?íjemce výhodn?jší nebo pokud vznikla na základ? zvláštních historických okolností a jejich ú?inek je ?asov? omezen a pokud jsou tato ustanovení uvedena v p?íloze III“.

11 – Viz, mimo jiné, rozsudky Walder, 82/72, EU:C:1973:62; Rönfeldt, C?227/89, EU:C:1991:52; Hoorn, C?305/92, EU:C:1994:175; Thévenon, C?475/93, EU:C:1995:371; Naranjo Arjona a další, spojené v?ci C?31/96 až C?33/96, EU:C:1997:475; Gómez Rodríguez, C?113/96, EU:C:1998:203; Thelen, C?75/99, EU:C:2000:608; Kaske, C?277/99, EU:C:2002:74; Martínez Domínguez a další, C?471/99, EU:C:2002:523; Habelt a další, C?396/05, C?419/05 a C?450/05, EU:C:2007:810; Landtová, C?399/09, EU:C:2011:415; Wencel, C?589/10, EU:C:2013:303, a Balazs a Casa Jude?ean? de Pensii Cluj, spojené v?ci C?401/13 a C?432/13, EU:C:2015:26.

12 – C?23/92, EU:C:1993:339, body 23 až 25.

13 – Tamtéž, bod 25 (zd?razn?no autorem stanoviska). Viz rovn?ž rozsudek Walder, 82/72,

EU:C:1973:62, body 6 a 9.

14 – V?c 187/73, EU:C:1974:57.

15 – Tamtéž, body 18 až 21; potvrzeno rozsudkem Frascogna, 157/84, EU:C:1985:243, bod 13.

16 – V?c 28/68, EU:C:1969:17.

17 – Na?ízení Rady (EHS) ?. 3 ze dne 25. září 1958 o sociálním zabezpečení migrujících pracovníků (Journal officiel 1964, s. 561).

18 – Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v ?ím? dne 19. ?ervna 1980 (Ú?. v?st. L 266, s. 1).

19 – Na?ízení Evropského parlamentu a Rady (ES) ?. 593/2008 ze dne 17. ?ervna 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (?ím I) (Ú?. v?st. L 177, s. 6).

20 – Na?ízení (ES) ?. 883/2004 Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systém? sociálního zabezpečení (Ú?. v?st. L 166, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 72; oprava Ú?. v?st. L 200, s. 1). Uvedeným na?ízením bylo zrušeno a nahrazeno na?ízení ?. 1408/71 s ú?inností ode dne použitelnosti na?ízení ?. 883/2004 (1. kv?tna 2010).

21 – Dohoda ze dne 23. prosince 2010 o právních p?edpisech použitelných na lodníky na Rýn?, p?ijatá odchýln? podle ?l. 16 odst. 1 na?ízení ?. 883/2004.

22 – V rozsudku Brusse, 101/83, EU:C:1984:187, Soudní dv?r uvedl, že pracovník odvozuje práva z na?ízení ?. 1408/71, pokud jde o dvoustrannou smlouvu uzavřenou podle ?lánku 17 uvedeného na?ízení.

23 – C?202/97, EU:C:2000:75.

24 – Na?ízení Rady (EHS) ?. 574/72 ze dne 21. b?ezna 1972, kterým se stanoví provád?cí pravidla k na?ízení (EHS) ?. 1408/71 o uplat?ování systém? sociálního zabezpečení na zam?stnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Spole?enství (Ú?. v?st. L 74, s. 1; Zvl. vyd. 05/01, s. 83), v platném zn?ní.

25 – C?202/97, EU:C:2000:75.

26 – C?202/97, EU:C:2000:75.

27 – Viz rozsudky Banks a další, C?178/97, EU:C:2000:169; Herbosch Kiere, C?2/05, EU:C:2006:69, a Format Urz?dzenia i Montae Przemys?owe, C?115/11, EU:C:2012:606.

28 – V tomto smyslu viz rozsudek Bouman, C?114/13, EU:C:2015:81, bod 35 a citovaná judikatura.

29 – Mimo jiné viz rozsudek FTS, C?202/97, EU:C:2000:75, bod 53.

30 – V tomto smyslu viz rozsudek Bouman, C?114/13, EU:C:2015:81, body 25 až 27. V uvedené v?ci Komise rovn?ž neúspěšn? argumentovala, že p?edm?tný dokument je závazný; viz stanovisko generálního advokáta Szpunara ve v?ci Bouman, C?114/13, EU:C:2014:123, bod 28. Viz rovn?ž rozsudek Adanez-Vega, C?372/02, EU:C:2004:705, bod 48, srov. bod 36.

31 – Uvedené tvrzení nem?že Soudní dv?r samozřejmě ov??it. Neuniklo mi však, že Administrativní st?edisko sociálního zabezpečení pro lodníky na Rýn? vydalo pro ú?ely provedení

dohod o Rýn? ur?ité standardní formulá?e. Tyto formulá?e jsou p?iloženy mimo jiné k usnesení ?. 2 ze dne 2. b?ezna 1989, usnesení ?. 3 ze dne 13. ?íjna 1989 a usnesení ?. 5 ze dne 27. b?ezna 1990 (nahrazenému usnesením ?l. 7 ze dne 26. ?ervna 2007). Všechny uvedené formulá?e a usnesení lze stáhnout z internetových stránek Úst?ední komise pro plavbu na Rýn? (<http://www.ccr-zkr.org>)

32 – Rozsudek Cilfit a další, 283/81, EU:C:1982:335, bod 16.

33 – Viz mimo jiné rozsudky Hoffmann-Laroche, 107/76, EU:C:1977:89, bod 5, a Pedro IV Servicios, C?260/07, EU:C:2009:215, bod 32.

34 – V?c 283/81, EU:C:1982:335.

35 – V tomto smyslu viz rozsudek Parfums Christian Dior, C?337/95, EU:C:1997:517, bod 25, a stanovisko 1/09, EU:C:2011:123, body 84 a 85.

36 – Podle Soudního dvora se jedná o: jazykovou rozmanitost právních text?, použití zvláštní terminologie a konkrétní metody výkladu; viz rozsudek Cilfit a další, EU:C:1982:335, 283/81, body 16 až 20.

37 – Viz Rasmussen, H., „The European Court’s Acte Clair Strategy in C. I. L. F. I. T. Or: Acte Clair, of Course! But What does it Mean?“, 9 EL Rev. (1984), s. 242 a 243.

38 – V?c 283/81, EU:C:1982:335.

39 – Viz stanovisko generální advokátky Stix-Hackl ve v?ci Intermodal Transports, C?495/03, EU:C:2005:215, bod 84. Bývalý soudce Edward použil výraz „nikoli ideální“; viz Edward, D., „CILFIT and Foto-Frost in their Historical and Procedural Context“, in Maduro, M., and Azoulai, L. (eds.): The Past and Future of EU Law. The Classics of EU Law Revisited on the 50th Anniversary of the Rome Treaty 2010, Hart, 2010, s. 179.

40 – Viz stanovisko generálního advokáta Jacobse ve v?ci Wiener SI, C?338/95, EU:C:1997:352, a zejména body 18 až 21.

41 – Viz stanovisko generálního advokáta Ruiz-Jarabo Colomera ve v?ci Gaston Schul Douane-expediteur, C?461/03, EU:C:2005:415, body 2 až 4.

42 – Viz stanovisko generálního advokáta Tizzana ve v?ci Lyckeskog, C?99/00, EU:C:2002:108, body 60 až 76 a zejména bod 65.

43 – V?c 283/81, EU:C:1982:335.

44 – Spojené v?ci 28/62 až 30/62, EU:C:1963:6, bod 38.

45 – V rozsudku Hoffmann-Laroche, 107/76, EU:C:1977:89, body 5 a 6, Soudní dv?r potvrdil, že se povinnost p?edložit žádost o rozhodnutí o p?edb?žné otázce nevztahuje na soud posledního stupn? v ?ízení o p?edb?žném opat?ení, mají-li ú?astníci ?ízení možnost vy?ešit spor v ?ízení ve v?ci samé, v jehož rámci lze položit p?edb?žné otázky Soudnímu dvoru. Viz rovn?ž rozsudek Morson a Jhanjan, spojené v?ci 35/82 a 36/82, EU:C:1982:368, body 9 a 10.

46 – Viz stanovisko generálního advokáta Capotortiho ve v?ci Cilfit a další, C?283/81, EU:C:1982:267, a zejména bod 4.

47 – Je však t?eba zmínit rozsudek Parfums Christian Dior, C?337/95, EU:C:1997:517, bod 30. V

uvedené v?ci Soudní dv?r rozhodl, že vnitrostátní soud posledního stupně, který je podle mezinárodního práva povinen položit otázku týkající se právního výkladu soudnímu orgánu ustavenému za tímto ú?elem (v dané v?ci Soudnímu dvoru zemí Beneluxu), je zproštěn povinnosti předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podle ?l. 267 třetího pododstavce SFEU za předpokladu, že je daný mezinárodní soud sám povinen položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru podle uvedeného ustanovení a skutečně tak učíní.

48 – C?495/03, EU:C:2005:552, bod 35.

49 – Viz rozsudek Gaston Schul Douane-expediteur, C?461/03, EU:C:2005:742, bod 19.

50 – Viz Lenaerts, K.; Maselis, I.; and Gutman., K. (Nowak., J., ed.): EU Procedural Law, 1st ed., Oxford, 2014, s. 102, kde je citována odpověď předsedy Komise Thorna ze dne 25. ?ervence 1983 na otázku poslance Evropského parlamentu (Ú?. v?st. C 268, s. 25) a známá žaloba pro porušení povinností podaná Komisí proti Švédskému království pro možné nesplnění ?l. 267 třetího pododstavce SFEU ze strany Högsta Domstolen (Nejvyšší soud, Švédsko) [odvodné stanovisko 2003/2161, C(2004) 3899, 13. ?íjna 2004]. V tomto smyslu viz rovněž stanovisko generálního advokáta Tizzana ve v?ci Lyckeskog, C?99/00, EU:C:2002:108, bod 65.

51 – Spojené v?ci C?6/90 a C?9/90, EU:C:1991:428.

52 – C?224/01, EU:C:2003:513. Uvedený rozsudek výslovně zmiňuje povinnost předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podle ?l. 267 třetího pododstavce SFEU, viz bod 55.

53 – Viz implicitně rozsudek Komise v. Špan?lsko, C?154/08, EU:C:2009:695, body 64 až 66 (viz rovněž bod 126) a v tomto smyslu stanovisko 1/09, EU:C:2011:123, body 84 až 87. Pokud jde o aktuální příklad, viz rozsudek Ferreira da Silva e Brito a další, C?160/14, dosud projednávanou před Soudním dvorem.

54 – ESLP již mnohokrát uvedl, že „vnitrostátní soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout oprávněným prostředkem podle vnitrostátního práva a které odmítnou předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu unijního práva, která byla vznesena v řízení před těmito soudy, musí toto své odmítnutí odvodnit s ohledem na výjimky vyplývající z judikatury Soudního dvora. Musí tedy uvést důvody pro závěr, že taková otázka je bez významu, že Soudní dv?r již poskytl výklad dotčeného ustanovení unijního práva nebo že je správné použití unijního práva natolik zřejmé, že neponechává prostor pro jakékoli rozumné pochybnosti“; viz mimo jiné rozhodnutí Vergauwen a další v. Belgie, ?. 4832/04, § 90, ESLP 10. dubna 2012, a citovaná judikatura.

55 – Mimo jiné viz rozhodnutí House of Lords (Sněmovna lordů; Spojené království) Regina v. London Boroughs Transport Committee [1992] 1 CMLR 5, zejména bod [45]; rozhodnutí Court of Appeal (England a Wales) (Odvolací soud pro Anglii a Wales; Spojené království) Mighell v. Reading & Another [1998] EWCA Civ 1465, bod [35]; rozhodnutí House of Lords (Spojené království) Three Rivers DV v. Bank of England (No 3) [2000] 3 CMLR 205; rozhodnutí Högsta Domstolen (Nejvyšší soud; Švédsko) NJA [2004] 735; rozhodnutí Vestre Landsret (Západní vrchní soud; Dánsko), jednajícího jako soud posledního stupně, UfR [2007] 54 [později zrušeno na základě mimořádného opravného prostředku rozhodnutím Højesteret (Nejvyšší soud; Dánsko) UfR [2011] 539 po vydání rozsudku Mickelsson a Roos, C?142/05, EU:C:2009:336]; rozhodnutí Supreme Court (Nejvyšší soud; Spojené království) The Office of Fair Trading v. National plc a další [2009] UKSC 6, zejména bod [49]; a rozhodnutí portugalských soudů týkající se v?ci Ferreira da Silva e Brito a další, C?160/14, dosud projednávané před Soudním dvorem.

56 – Hoge Raad poukazuje na vlastní judikaturu, zejména na rozsudek ze dne 11. ?íjna 2013, ?.

12/04012, ECLI:NL:HR:2013:CA0827, kde rozhodl, že k osv?d?ení E 101 vydanému lodníkovi na Rýn? nelze p?íhlížet. T. A. van Dijk rovn?ž zmi?uje rozsudek Hoge Raad ze dne 9. prosince 2011, ?. 10/03927, ECLI:NL:HR:2011:BQ2938, který podle všeho obsahuje stejný záv?r, pokud jde o osv?d?ení E 106.

57 – Viz stanovisko generální advokátky Stix-Hackl ve v?ci Intermodal Transports, C?495/03, EU:C:2005:215, bod 110.

58 – V tomto smyslu viz Edward, D., op.cit., s. 178.

59 – Viz zejména Broberg, M., and Fenger, N., Preliminary References to the European Court of Justice, 2nd ed., 2014, Oxford, s. 240 až 246.

60 – Viz rozsudek Intermodal Transports, C?495/03, EU:C:2005:552, bod 33. Zd?razn?no autorem stanoviska.

61 – Rozsudek Elchinov, C?173/09, EU:C:2010:581, bod 27 a citovaná judikatura.

62 – V tomto smyslu viz rozsudek Intermodal Transports, C?495/03, EU:C:2005:552, bod 37. Mezi nedávné p?íklady vnitrostátních rozhodnutí týkajících se odmítnutí soudu posledního stupn? p?edložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o p?edb?žné otázce pat?í rozsudek Sofiysky gradski sad (M?stský soud v Sofii; Bulharsko) ze dne 3. ledna 2014, Pretsiz 2 EOOD v. bulharský stát, v?c ?. 1782/2013; rozsudek Ustavno sodiš?e Republike Slovenije (Ústavní soud; Slovinsko) ze dne 21. listopadu 2013, ECLI:SI:USRS:2013:Up.1056.11; rozhodnutí Alkotmánybíróság (Ústavní soud; Ma?arsko) ze dne 19. kv?tna 2014, v?c ?. 3165/2014; a usnesení Bundesverfassungsgericht (Ústavní soud; N?mecko) ze dne 28. srpna 2014, v?c ?. 2 BvR 2639/09.